

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา*
THE DEVELOPMENT OF ARTISTIC TOURIST TOUTES
OF LANNA PROVICIAL GROUP

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, Silawat Chaiwong
พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวัตตโม, Phrakrusangkarak Suphanut Phuriwattano
พระครูสุตชยาภรณ์, Phrakrusutachayaporn
พระมหาบวรวิทย์ आयुมัน, Phramaha Bavornvit RattanaChoto
สุทธิพร สายทอง, Suttiporn Saithong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง
Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon Lampang Buddhist Callege
Email : silawatchaiwong30@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ คือ 1. เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างสรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา 2. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา และ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ซึ่งเป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) 3) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และ 4) แบบเชิงปฏิบัติการ (Action research) และพื้นที่ในการวิจัยผู้วิจัยได้เลือก 8 จังหวัดภาคเหนือ คือ จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา

* Received 19 January 2021; Revised 8 June 2021; Accepted 12 June 2021

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) พบว่า ประวัติความเป็นมาของศิลปกรรม ศิลปะพื้นบ้านและพุทธศิลปกรรมในล้านนาสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของล้านนาได้อย่างชัดเจน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) พบว่า มีบริการร้านค้า เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) พบว่า สภาพเส้นทางการเดินทางถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย การแสดงข้อมูลการเดินทางในระบบออนไลน์มีความชัดเจน ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) พบว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว (Administration) พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการกำหนด และการสร้างโอกาสให้ชุมชนหารายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว

รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา สามารถสร้างรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา จำนวน 16 รายการนำเที่ยว ใน 8 พื้นที่

คำสำคัญ : การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ

Abstract

The objectives of this article were 1) to explore and collect the information on tourist attractions by bringing the local resources to build the tourist sources with a creative art of Lanna Provincial Group, 2) to study the condition and potential the tourism with a creative art of Lanna Provincial Group and 3) to develop the model of tourist routes with a creative art of Lanna Provincial Group which was a mixed methods research. It included 1) documentary research, 2) quantitative research, 3) qualitative research and 4) action research. The location of research was selected the North of Thailand. There were 8 provinces namely; Lampang Province, Lamphun Province, Chiang Mai Province, Chiang Rai Province, Mae Hong Son Province, Phrae Province, Nan and Phayao Province.

The research results showed that the potential of the tourism with a creative art of Lanna Provincial Group on tourist attractive side, it found that the history of art, folk arts and Buddhist art in Lanna that reflected the identity of Lanna clearly. In terms of tourist amenities side found that there were enough shops service to meet the needs of tourism. The access to tourist sources side found that the condition of the route to reach the tourist sources safety, the data display of travel information in online systems was clear. In tourist activities side found that it reflected the specific identities on culture and in tourist administration side found that the participation of network partners conducted and opportunity made for community to earn income from tourist activities.

The model of tourist routes with a creative art of Lanna Provincial Group can create the model the tourist routes of its about 16 programs, taking tours.

Keywords : The development of art tourism routes

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย ซึ่งสามารถยืนยันได้จากตัวเลขของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาถึง 24.64 ล้านคน สร้างรายได้กว่า 1.15 ล้านล้านบาท และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีจำนวนถึง 138 ล้านคน ที่สร้างรายได้ 705,500 ล้านบาท ในปี 2562 ที่ผ่านมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญยิ่งต่อประเทศการเติบโตของอุตสาหกรรมนี้ เป็นผลให้เกิดการลงทุนสร้างเม็ดเงินในประเทศมากขึ้น นอกจากผลประโยชน์จะตกอยู่ภายในประเทศแล้วยังสามารถสร้างงานสร้างอาชีพอีกหลายแขนงก่อให้เกิดการกระจายงานกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ นับเป็นการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพัฒนาสังคมของประเทศไทยได้ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจและประเมินผล, 2562, น. 23) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวของประเทศไทยยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นที่สุดด้านการท่องเที่ยว แนวโน้มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งหลายประเทศหันมาเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายได้ (สำนักงาน

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560, น. ง-จ) การท่องเที่ยว (Tourism) นอกจากจะมีความเกี่ยวเนื่องกับการเดินทาง (Travel) ทั้งที่เป็นการแสวงหาความรู้ความบันเทิงหรืออื่น ๆ ยังมีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตามที่ปรากฏอยู่ในตัวภูมิภาคของโลกในปัจจุบัน ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ในทวีปยุโรป อเมริกา หรือออสเตรเลีย และประเทศที่กำลังพัฒนาในทวีปแอฟริกาและเอเชีย ที่รวมทั้งประเทศไทย ต่างก็สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญมากอันหนึ่งที่ได้นำมาช่วยพัฒนาประเทศและแก้ไขปัญหาความยากจนที่สำคัญ เช่น จากการเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศที่นำมาช่วยลดการขาดดุลการค้าการชำระหนี้ของประเทศ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่ก่อให้เกิดการจ้างงานทั้งโดยตรงและต่อเนื่องตามมาอีกมากมาย ทำให้สามารถกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนในทุกระดับ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตที่เร็วที่สุดและเป็นอุตสาหกรรมการบริการที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของโลก โดยองค์การการท่องเที่ยวโลก ได้คาดการณ์ว่า ปี 2563 จะมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นมากกว่า 1,600 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 100 ล้านล้านบาท (นิจิรา คลังสมบัติ, 2557, น. 15)

จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ปี 2562 พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้ามาท่องเที่ยวจำนวน 20,560,795 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก เมื่อวิเคราะห์ถึงงบประมาณที่นักท่องเที่ยวใช้ในการจับจ่ายใช้สอยระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวสร้างเม็ดเงินจำนวนมหาศาลหมุนเวียนภายในภาคเหนือของประเทศไทย ดังข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า 1,071,342.10 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)

นอกจากนั้น รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลายหน่วยงานของไทยกำลังให้ความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจึงส่งผลต่อนักท่องเที่ยว และชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงเศรษฐกิจในท้องถิ่น ตลอดจนการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมถิ่นนั้น ๆ รวมถึงการรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน นำมาสู่รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมุ่งเน้นการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้

นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจากชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับท้องถิ่นและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนเกิดการผลิตสินค้าท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกระจายรายได้ให้ชุมชน จากที่ได้กล่าวมานั้นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่การท่องเที่ยวได้ เพราะสามารถสร้างความสมดุลทั้ง 3 ส่วน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพราะนอกจากจะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวแล้วยังช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของตน รวมทั้งยังคงสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไว้ได้อีกด้วย (ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย และปิยพรรณ กลั่นกลิน, 2554, น. 2)

กลุ่มจังหวัดล้านนาเป็นกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่เป็นพื้นที่มีทุนทางสังคมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ และให้ความสนใจในการพัฒนาเมืองศิลปะเชิงสร้างสรรค์ อันประกอบไปด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีเป้าประสงค์ร่วมกัน คือ 1. เพิ่มมูลค่าการค้าการลงทุน 2. เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว 3. เพิ่มยอดจำหน่ายสินค้า OTOP 4. เพิ่มมูลค่าการส่งออกของสินค้าการเกษตรที่สำคัญ 5. พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ 6. พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งในส่วนของเป้าประสงค์ที่ 2 การเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ถือได้ว่าเป็นเป้าประสงค์สำคัญหนึ่งในการส่งเสริมการใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดล้านนา มาเป็นปัจจัยเสริมในการสร้างความโดดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สามารถนำไปสู่การเสริมสร้างการพัฒนาเมืองศิลปะเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดล้านนาได้อย่างเหมาะสม ผ่านกระบวนการดำเนินการในรูปแบบของเครือข่ายการพัฒนาของกลุ่มจังหวัดล้านนาในการที่จะร่วมด้วยช่วยกันพัฒนาเมืองศิลปะเชิงสร้างสรรค์

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงโอกาสของการเพิ่มทางเลือกด้านการท่องเที่ยว จึงสนใจที่จะสำรวจและรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มล้านนา วิเคราะห์ถึงสถานการณ์และศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยว ตลอดจนประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปะแต่ละแห่งในด้านต่าง ๆ เช่น สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการท่องเที่ยว นำมาซึ่งการวิเคราะห์ส่วนแบ่งทางการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาเป็นรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดล้านนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างสรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา
2. เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบวิธีการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้วยกัน 4 แบบ คือ 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบประเมินเส้นทางการท่องเที่ยว แจกนักท่องเที่ยวจำนวน 400 ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือ 3) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และ 4) แบบเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการชวนตัวแทนที่เกี่ยวข้องมาการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อทำเส้นทางร่วมกันและออกแบบเส้นทาง โดยเป็นลักษณะของเครือข่าย จากแหล่งท่องเที่ยวหลักไปยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

2. พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยผู้วิจัยได้เลือก 8 จังหวัดภาคเหนือ คือ จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา แต่ละจังหวัดจะมีงานศิลปะที่ผสมผสานเข้ากับบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป ประกอบกับศิลปินในพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจังหวัดในกลุ่มของจังหวัดล้านนา เปิดตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 75) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง แต่ละจังหวัดไม่น้อยกว่า 400 คน

2) ตัวแทนวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 15 รูป/คน

3) ศิลปินในพื้นที่กลุ่มของจังหวัดล้านนา จังหวัดละ จำนวน 10 คน

4) ตัวแทนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จังหวัดละ จำนวน 20 คน

5) ผู้ประกอบการต่างๆ ที่เชื่อมโยงต่อการท่องเที่ยว จำนวน 15 คน

4. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา ทั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) แบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจังหวัดในกลุ่มของจังหวัดล้านนา 2) แบบประเมินเพื่อประเมินเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา 3) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 4) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และ 5) ชุดปฏิบัติการเส้นทางการท่องเที่ยว

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยออกเป็น 6 ระยะ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การจัดประชุมที่วิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ การจัดสัมมนากลุ่มย่อย การประเมินเพื่อประเมินเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ และการจำลองออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) และการลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการใช้พื้นที่พัฒนาเมืองศิลปะเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดล้านนา

ระยะที่ 3 คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ได้จากลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาสภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา

ระยะที่ 4 เป็นการระดมความเห็นของตัวแทนวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ศิลปินในพื้นที่กลุ่มของจังหวัดล้านนา ตัวแทนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และผู้ประกอบการต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงต่อการท่องเที่ยว

ระยะที่ 5 การสรุปองค์ความรู้ของการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา แล้วนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเวทีประชาคมในพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน

ระยะที่ 6 การจัดประชุมเสวนาทางวิชาการ รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการทางศิลปะ (Art Workshop) แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ของเครือข่ายแต่ละจังหวัดทั้ง 8 จังหวัด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างได้ลึกซึ้ง และการสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่าง ๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ผลการวิจัย

สภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 โดยพบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม และวัฒนธรรม มีความชัดเจนต่อเนื่อง ประวัติความเป็นมาของศิลปกรรม ศิลปะพื้นบ้านและพุทธศิลปกรรมในล้านนา การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของกลุ่มศิลปินในล้านนา มีเอกลักษณ์ มีความโดดเด่น รูปแบบผลงานทางศิลปะ การสร้างสรรค์ผลงานร่วมสมัย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก พื้นที่จอตลอดเพียงพอสำหรับรองรับจำนวนรถที่เข้ามาโดยเฉพาะ

ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น มีบริการร้านค้า ร้านอาหารเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว มีการจัดสถานที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยวมีเพียงพอ การให้บริการห้องสุขาที่มีจำนวนเพียงพอ แยกสัดส่วนสำหรับเพศ หญิง และมีสัญลักษณ์ที่ชัดเจน มีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์มีความรู้ รวมถึงมีสื่อแนะนำข้อมูลบริการแก่นักท่องเที่ยว อาทิ แผ่นพับ แผนที่ ที่น่าสนใจ และเป็นข้อมูลปัจจุบัน มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว อาทิ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย อุกรณ์ปฐมพยาบาลขั้นพื้นฐาน ข้อมูลสำคัญในการติดต่อโรงพยาบาล สถานีตำรวจ และการคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ เช่น ห้องน้ำสำหรับผู้พิการ การบริการเส้นทางสำหรับผู้พิการในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยพบว่าเส้นทางการเดินทางถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย สภาพเส้นทางการเดินทางถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย ความสะดวกของการจราจร เส้นทางที่ไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีระดับความหนาแน่นและความแออัดของการจราจรต่ำ การมีป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจน การแสดงข้อมูลการเดินทางในระบบออนไลน์มีความชัดเจน เช่น ระบบการเดินทางด้วย GPS และการให้บริการรถสาธารณะไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย มีตารางการเดินทางชัดเจน และสม่ำเสมอ

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยพบว่ากิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และมีจำนวนการจัดกิจกรรมบ่อยครั้งในแต่ละปี กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถสะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม อาทิ วิถีชีวิต การแต่งกาย ลักษณะของกิจกรรม ประเพณี ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องมือใช้สอย ลักษณะสิ่งประดิษฐ์ เป็นต้น กิจกรรมทางการท่องเที่ยวมีจำนวนหลากหลาย นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนพึงพอใจได้ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมเกิดความเสื่อมโทรม กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถสะท้อนความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรม สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็นได้ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความผูกพัน ระหว่างคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวได้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว (Administration) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนสินค้า

ท้องถิ่นในการดำเนินการของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ผลกระทบของฝากราคาสินค้าหัตถกรรม การสร้างโอกาสให้ชุมชนหารายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดตั้งกลุ่มโดยชุมชนเพื่อกำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว มีความเข้มแข็ง และการวิเคราะห์ ประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยว รวมถึงมาตรการป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่น่าทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างสรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ได้พบศักยภาพของพื้นที่ที่สามารถนำมาสู่การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวได้ ประกอบด้วยจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ซึ่งมีความโดดเด่นทางด้านส่งเสริมการเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการสร้างสรรค์ศิลปะของวัดและชุมชนในกลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นพื้นที่พัฒนาและสร้างสรรค์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์ในล้านนา พื้นที่พัฒนาสินค้าศิลปะเชิงสร้างสรรค์ในล้านนา ทั้งนี้ จากการสำรวจพื้นที่และการนำหลักแนวทางการวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว ทำให้สามารถสร้างรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา จำนวน 16 รายการนำเที่ยว ใน 8 พื้นที่

การจัดนำเที่ยวโดยทั่วไปสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ จัดนำเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและการจัดตามรายการนำเที่ยวที่ได้เตรียมไว้ โดยการจัดนำเที่ยวตามความต้องการของนักท่องเที่ยว จะเป็นการดำเนินงานวางแผนให้สนองตอบตรงความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว จัดให้มีกิจกรรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มนักท่องเที่ยว และการจัดนำเที่ยวตามรายการนำเที่ยวที่เตรียมไว้ คือ การจัดนำเที่ยวที่บริษัทนำเที่ยวเป็นผู้กำหนดรายการนำเที่ยวทั้งหมดเป็นแบบเหมาจ่าย (Package Tour) โดยมีกำหนดวันเวลาเดินทาง มีการจัดเตรียมยานพาหนะ โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนเส้นทางการเดินทาง และราคาขาย เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าที่สนใจเลือกซื้อ

เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะการจัดรายการนำเที่ยว พบการจัดนำเที่ยวตามลักษณะช่วงเวลาโดยคำนึงถึงสถานที่จุดหมายปลายทางที่จะไปและเวลาที่มีสำหรับการท่องเที่ยว ดังนี้

- 1) การจัดนำเที่ยวครึ่งวัน (Half Day Tour) เป็นการจัดนำเที่ยวที่มีช่วงเวลาในการท่องเที่ยวสั้นเพียง 5-7 ชั่วโมง เป็นการจัดนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ใกล้ ๆ ที่สำคัญซึ่งอาจอยู่ใกล้ที่พักของนักท่องเที่ยว
- 2) การจัดนำเที่ยวเต็มวัน (One Day Tour) เป็นการจัดนำเที่ยวที่มีช่วงเวลาในการจัดท่องเที่ยวตั้งแต่เช้า ถึงเย็น คือ ประมาณ 10-12 ชั่วโมง เป็นการจัดนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ใกล้ ๆ หรือไม่ไกลจากที่พักของนักท่องเที่ยวมากนัก
- 3) การจัดนำเที่ยวมากกว่า 1 วัน (Tour Around) เป็นการจัดนำเที่ยวที่มีช่วงเวลาในการท่องเที่ยวมากกว่า 1 วัน คือ ต้องมีการค้างคืนระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว อย่างน้อย 1 คืน

เป็นการจัดนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ค่อนข้างมีระยะทางไกลต้องใช้เวลาในการเดินทางนานจึงต้องมีการค้างคืน

สำหรับด้านองค์ประกอบของการจัดรายการนำเที่ยว คือ การพิจารณาส่วนประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการนำเที่ยว อาทิเช่น พาหนะที่ใช้ในการนำเที่ยว (Transportation) เช่น รถโค้ช รถบัส รถตู้ รถไฟ เรือ หรือเครื่องบิน ด้านที่พักแรม โรงแรม หรือที่พัก (Hotel or Lodging) ร้านอาหาร(Restaurant) เช่น ภัตตาคารอาหารประจำชาติ ร้านอาหารที่ให้บริการกับคณะทัวร์ หรือร้านอาหารที่เน้นมีการแสดงประกอบเพิ่มอรรถรสในการรับประทานอาหาร ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว(Attractions) โดยได้พิจารณาจากความโดดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรม แหล่งซื้อของ (Shopping Places) เช่น ร้านขายของที่ระลึก ย่านการค้า เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

สำรวจและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างสรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ผู้วิจัยได้เลือก 8 จังหวัดภาคเหนือ คือ จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดพะเยา สภาพการณ์และศักยภาพการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญรุ่ง สุริยกานต์ (2553, น. 31-49) ทำการศึกษาการจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีของชุมชนทุ่งม่าน ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีของชุมชนทุ่งม่าน มีวิถีคิดและกระบวนการจัดการที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทในแต่ละช่วงเวลา ผู้จัดการกลุ่มศิลปินสืบสานภูมิปัญญาโบราณในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาเวียงกาหลง มีวิถีคิดและวิธีการจัดการ 2 รูปแบบ คือในช่วง พ.ศ. 2525 - ก่อน พ.ศ. 2530 มีกระแสความต้องการสะสมโบราณวัตถุเวียงกาหลงจากภายนอก พ้องกับความยากจนและความไม่รู้ทำให้ผู้จัดการคิดว่าตนเองไม่ใช่เจ้าของเตาและโบราณวัตถุเวียงกาหลง ซึ่งมีคุณค่าเชิงมูลค่าเพียงอย่างเดียว เกิดรูปแบบการจัดการแบบชุดหาโบราณวัตถุขาย (พ.ศ. 2525-2528) ทำให้ผู้จัดการได้รายได้ตอบแทน แต่ไม่ยั่งยืนเพราะทรัพยากรถูกทำลาย ในช่วง พ.ศ. 2530 - ปัจจุบัน วิถีคิดมีความเปลี่ยนแปลงเป็นมองว่าทรัพยากรเป็นสมบัติของตนเองและชุมชน รู้สึกผูกพันและเห็นคุณค่าที่หลากหลาย เกิดการจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ไปพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์ความดั้งเดิม คือ การรื้อฟื้นภูมิปัญญาโบราณ เพื่อผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่เหมือนโบราณวัตถุจำหน่าย ตอบสนองความต้องการ โบราณวัตถุเวียงกาหลง ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 ถึงปัจจุบัน และการจัดการอนุรักษ์เตาเวียงกาหลง ใน พ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบัน เนื่องจากได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิชาการภายนอก

ทำให้ผู้จัดการสามารถอนุรักษ์เตาโบราณ และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ผู้จัดการที่อยู่ในกลุ่มอนุรักษ์ฯ มีวิสัยคิดและดำเนินการจัดการทรัพยากร ทางโบราณคดี 2 รูปแบบ พ.ศ. 2428-2549 ผู้จัดการมีวิสัยคิดว่าทรัพยากรไม่มีเจ้าของ มีคุณค่าเชิงมูลค่า ทำให้เกิดการขุดหาโบราณวัตถุขาย เพราะไม่รู้คุณค่าของทรัพยากรและกระแสรวมความต้องการสะสมและศึกษาโบราณวัตถุ เวียงกาหลงของคนนอก ผลการจัดการทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่า และได้เรียนรู้ว่าการขุดโบราณวัตถุขาย เป็นการทำประโยชน์ที่ไม่ยั่งยืนเช่นเดียวกับผู้จัดการกลุ่มแรก ดังนั้น เมื่อกลุ่มได้รับแนวความคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวจากนักวิชาการจากภายนอก ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ทำให้เกิดการจัดการอนุรักษ์เตาเวียงกาหลง เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน

ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม และวัฒนธรรม มีความชัดเจนต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า เส้นทางเดินทางถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี และมีจำนวนการจัดกิจกรรมบ่อยครั้งในแต่ละปี อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับชนกพร ไผทสิทธิกุล (2554, น. 78) ได้ศึกษาการอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมริมกกแม่น้ำกก จังหวัดเชียงราย โดยการศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแม่น้ำ สภาพกายภาพของชุมชน ผังหมู่บ้านและเรือนพื้นถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิต คติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม ตลอดจนผลกระทบและความเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นแนวทางการอนุรักษ์ของชุมชนจำนวน 3 ชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำกก จังหวัดเชียงราย คือ ชุมชนรวมมิตร ชุมชนบ้านจะคือ และชุมชนแม่สลัก จากการศึกษาพบว่าทั้ง 3 ชุมชน ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ล้วนมีความสัมพันธ์กับแม่น้ำกก ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนการดำรงชีวิต ตลอดจนมีประเพณี พิธีกรรมทางด้านความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำกก และปัจจุบันชุมชนเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงจากผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ปัญหาด้านวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตทางด้านกายภาพและจิตใจ อีกทั้ง ปรีดา พูลสิน (2554, น. บทคัดย่อ) ยังเห็นด้วยกันว่า ชุมชน มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความโดดเด่นและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รวมถึงยังคงสืบทอดศิลปะ ประเพณี และศาสนปฏิบัติจนถึงปัจจุบัน

แหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ในชุมชน 4 แห่ง คือ 1. วัดโสมนัสราชวรวิหาร 2. ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3. โรงเรียนวัดโสมนัส และ 4. ศูนย์เยาวชนวัดโสมนัส

ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว (Administration) พบว่า ภาพรวมมีศักยภาพการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ พรณวลัย คีรีวงศ์วัฒนา และ สมหมาย แจ่มกระจ่าง (2555, น. 33- 34) ได้ศึกษาการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม : การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายชุมชนในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม : การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ การวางแผนชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่จะปล่อยให้เสื่อมโทรมไปตามสภาพ เห็นจิตรกรรมฝาผนังเป็นสัญลักษณ์ของอดีต แต่มิได้นำมาใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ให้คุณค่าในฐานะที่เป็นตัวแทนของประวัติศาสตร์ การจัดการองค์การ : เจ้าอาวาสวัดกรมการวัด จะได้รับความไว้วางใจให้ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา จากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรในพื้นที่มาสร้างสรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา ได้พบศักยภาพของพื้นที่ที่สามารถนำมาสู่การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวได้ ประกอบด้วยจังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ซึ่งมีความโดดเด่นทางด้านส่งเสริมการเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการสร้างสรรค์ศิลปะของวัดและชุมชนในกลุ่มจังหวัดล้านนา เป็นพื้นที่ที่พัฒนาและสร้างสรรค์ศิลปะเชิงสร้างสรรค์ในล้านนา พื้นที่ที่พัฒนาสินค้าศิลปะเชิงสร้างสรรค์ในล้านนา ทั้งนี้ จากการสำรวจพื้นที่และการนำหลักแนวทางการวางแผนการจัดรายการนำเที่ยว ทำให้สามารถสร้างรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวศิลปะเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มจังหวัดล้านนา จำนวน 16 รายการนำเที่ยว ใน 8 พื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ ฌ์ทธีร์ ศรีดี, ปัญญา คล้ายเดช และดวงดี โอษฐสุ (2561, น. บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคกลาง : กระบวนการจัดการพุทธศิลป์ถิ่นสยามเพื่อความงามของจิตใจและปัญญา” ผลการศึกษา พบว่า 1. รูปแบบอัตลักษณ์และกระบวนการจัดการท่องเที่ยวในวัดในเขตภาคกลาง ประกอบไปด้วย 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม/พุทธศิลป์ 2) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี 4) รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมกราบไหว้พระเกจิและพระศักดิ์สิทธิ์ 5) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงการปฏิบัติธรรม โดยมุ่งเน้นกิจกรรมการปฏิบัติธรรมของประชาชนเป็นพื้นฐาน 6) รูปแบบการท่องเที่ยวอันเกิดจากสายสัมพันธ์ ทางสังคมและการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้

- 1) ผู้นำชุมชนควรดำเนินการจัดประชุมเพื่อการวางแผน ร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะในชุมชน โดยจัดให้มีหลายภาคส่วนในการระดมความคิดเห็น
- 2) ผู้นำชุมชนในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถผลการวิจัยไปเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้ในการวางแผนการดำเนินการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะต่อไป เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การศึกษาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อการวางแผนทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของกลุ่มจังหวัดล้านนา
- 2) แนวทางการพัฒนาการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ ของกลุ่มจังหวัดล้านนา เช่น การท่องเที่ยวยามพลบค่ำ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. สถิตินักท่องเที่ยวในประเทศ ปี 2561 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด) (Domestic Tourism Statistics Q1-Q4 (Classify by region and province)). เรียกใช้เมื่อ 9 มีนาคม 2563 จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=531
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชนกพร ไผทสิทธิกุล. (2554). การอนุรักษ์ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมริมแม่น้ำกก จังหวัดเชียงราย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ชัยวุฒิ ตั้งสมชัย และ ปิยพรรณ กลั่นกลิ่น. (2554). สถานการณ์และแนวโน้มของธุรกิจท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฏฐ์ ศรีดี, ปัญญา คล้ายเดช และ ดวงดี โอฐสุ. (2561). รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคกลาง : กระบวนการจัดการพุทธศิลป์ถิ่นสยาม เพื่อความงามของจิตใจและปัญญา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- นิจิรา คลังสมบัติ. (2557). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุดรธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรีดา พูลสิน. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดโสมนัส (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- พรรณวลัย ศิริวงศ์วัฒนา และ สมหมาย แจ่มกระจ่าง. (2555). การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม : การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา. 8(1), 33-34.
- เพ็ญรุ่ง สุริยกานต์. (2553). การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีของชุมชนทุ่งม่าน ตำบลเวียงกาหลง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. ดำรงวิชาการ. 8(2), 31-49.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจและประเมินผล บริษัท เอ็กเซลเลนท์ บิสเนส แมเนจเม้นท์ จำกัด. (2562). รายงานสถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2562 (ภาคเหนือ). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

